

PETER DE KEYSER

LUC SELS

JEF VUCHELEN

LUC SOETE

BRUSSEL & CO

Tweetaligheid en alzheimer

Het is iets wat je als columnist nooit mag doen, maar toch. Ik wil van deze gelegenheid gebruikmaken om terug te komen op mijn stukje van vorige maand over Brussel. Hoe het zich zowel taalkundig als cultureel verarmt door de eentalige bevoegdheid van de Vlaamse en Franstalige gemeenschap over dit op papier tweetalige Hoofdstedelijk Gewest. Met ten slotte het concrete voorstel om, naast het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, een heuse tweetalige Brusselse gemeenschap op te richten die zich garant zou stellen voor tweetalig onderwijs, tweetalige cultuur, tweetalige media en daar ook op afge-rekend zou worden.

Toen ik afgelopen week de uitspraken van de voorzitter van de N-VA, Bart De Wever, las dat tweetalige Vlamingen de kern vormden van België, dacht ik heel even dat men ook daar het licht had gezien. Niet dus. Tweetaligheid werd eens te meer zuiver politiek neergezet: iets dat de Vlaamse ontvoogding in de weg staat. Ik laat even de Belgische politiek voor wat ze is.

Interessanter is recent onderzoek naar tweetaligheid, en dan heb ik het hier over *echte* tweetaligheid zoals ik ook in gedachte had met het voorstel over een tweetalige Brusselse gemeenschap, inclusief tweetalig onderwijs vanaf de kindertuin. Zo blijken, in tegenstelling tot wat in de jaren zestig gedacht werd, tweetalige kinderen juist sneller cognitieve vaardigheden op te doen dan eentalige kinderen. Dat begint niet verwonderlijk met het aanleren van taal.

Dankzij MRI-scanners kunnen we nu een veel beter inzicht krijgen in de manier van werken van de hersenen bij allerlei activiteiten. Zoals nu blijkt, speelt in de hersenen het uitvoerende controlesysteem een centrale rol. Het is als het ware de general manager van onze hersenen. Selecteert wat relevant is en elimineert waarmee geen rekening moet worden gehouden. Het laat ons toe bezig te zijn met verschillende dingen tegelijk en probleemloos te switchen van onderwerp

naar onderwerp.

Wanneer iemand regelmatig twee talen gebruikt, werken de hersenen zo dat telkens de twee talen opduiken en het uitvoerende controlesysteem in de hersenen de relevante selectie moet toepassen. En hoe meer het systeem gebruikt wordt, hoe efficiënter het ook wordt. Tweetaligen verwerven dan ook niet alleen sneller taalkundige maar ook non-verbale vaardigheden dan eentaligen. Ze worden, zoals nu ook blijkt, beter in multitasking. Zoals onderzoek van de Canadese neuropsychologe Ellen Bialystok heeft aangetoond, valt dit al op bij jonge kinderen van wie de hersenen nog in volle ontwikkelingsfase zitten. Wanneer vijf- tot zesjarigen bijvoorbeeld een grappige zin – “kersen groeien aan de oren” – wordt voorgelegd met de vraag of de zin grammaticaal correct is, blijkt dat eentalige kinderen de zin veelal als onzin zullen bestempelen, terwijl tweetalige kinderen het ook grappig vinden maar wel als grammaticaal correct ervaren. Twee- of meertaligen lijken, zoals nu uit het neuro-imaging onderzoek van hersenen blijkt, andere netwerken in de hersenen te gebruiken dan eentaligen die steeds weer het standaardtaalsysteem gebruiken. Maar er is meer...

Recenter onderzoek van Bialystok toont aan dat tweetaligheid ook de aanzet van symptomen van alzheimer sterk vertraagt. Onderzoek uit 2004 toonde al aan dat oudere tweetaligen een beter cognitief functioneren tentoonspreiden dan eentaligen met name in de uitvoerende controletaken van de hersenen. Recenter onderzoek onder alzheimerpatiënten toont aan dat tweetaligen alzheimer symptomen gemiddeld zo'n vijf tot zes jaar later hebben dan eentaligen. Zij blijken ook hun hersenen langer op een hoger niveau te kunnen laten functioneren, als ze geconfronteerd worden met alzheimer.

Kortom, een echt tweetalig beleid biedt niet alleen economische voordelen, zoals hier vorige maand geargumenteed in de column over Brussel, het biedt ook voordelen in de gezondheidszorg en voor de vergrijzing. Dat Vlaanderen of Wallonië die voordelen laat liggen omwille van de eigen regionale politieke en culturele ontvoogding, soit. Maar dat Brussel als tweetalig Hoofdstedelijk Gewest tweetaligheid niet actief zou benutten, lijkt me echt een gotspe. ☉

De auteur is professor economie aan de Universiteit Maastricht.

*** Recent onderzoek toont aan dat tweetaligheid de symptomen van alzheimer sterk vertraagt.**